

Vsled pomanjkanja prostora je moral danes odpasti članek: "Za 100. letnico Kanade", Prav tako je morala kolona: "Slovenske zgodbe in nezdode iziti v skrčeni obliki. Vse pride prihodnjič na vrsto! Pisce prosimo oproščanja in za potrpljenje! Urednik.

POZDRAV SLOVENSKEMU NADŠKOFU

Ta mesec je na obisku v Združenih državah in Kanadi nadškof ljubljanski, dr. Jože Pogačnik.

Nadškof dr. Pogačnik je duhovni nadpastir katoliških Slovencev v prestolici Slovenije in na ozemlju njene petstoletne škofije. Ko bodo urejena gotova tehnična vprašanja razmejitev cerkvenih provinc na ozemlju Jugoslavije, bo ljubljanski nadškof metropolit slovenske cerkvene pokrajine. Tedaj bo Slovenija poleg svoje republike imela tudi svojo cerkveno samostojnost. Tako bo slovenska narodna samobitnost imela svoj državni in cerkveni izraz.

Slovenskemu nadškofu želimo, da bi se med severno-ameriški Slovenci dobro počutil. Tolmačil jim bo probleme verskega in cerkvenega življenja v Sloveniji, obenem pa videl obliko in učinke cerkvene neodvisnosti od državnih oblasti in političnih strank ter obratno v Ameriki in Kanadi.

Ta izmenjava spoznanj naj bi koristila bodočnosti verskega življenja in cerkvenega delovanja v Sloveniji v okviru začete cerkvene neodvisnosti v smislu protokola med Sveto stolico in Jugoslavijo z dne 26. junija. Želimo in upamo, da bo Cerkev v Sloveniji te začetne svoboščine modro in zavestno privajala za duhovni blagor slovenskega naroda.

Nadškof ljubljanski, dobrodošli in pozdravljeni

SREČANJE MED VODITELJEMA KANADE IN ZDA

Na otočku Campobella na kanadski strani blizu ameriške meje sta se 21. avgusta sestala predsednik Združenih držav Lyndon Johnson in ministrski predsednik Kanade Lester Pearson.

Njune misli in besede so bile posvečene miru. Na otočku Campobello, kraju poletnega domovanja bivšega predsednika Franklina Roosevelta, sta oba državnika sodelovala pri odprtju turističnega centra v Mednarodnem parku, v katerem je tudi Rooseveltov poletni dom. Pri tej priložnosti sta oba omenila Rooseveltovo predanost za mir.

Predsednik Johnson je nato govoril o omejitvah in obveznostih sile in dejal, da so včasih alternativne določene bolj po željah drugih kot nas samih. Mi — je naglasil — ne izbiramo uporabe sile. Mi bi vedno izbrali mir, toda kadar si drugi zamisljajo mir na škodo svobode koga drugega, je alternativa nesprejemljiva. — Izvajanje moči — je dejal predsednik Johnson — zahteva zadržanja, kajti mi skrbimo za dolgo bodočnost. "Mi imamo sredstva neomejenega uničenja, toda nimamo sami mo-

či za ustvaritev miru. Prišel bo dan, ko bo človek spoznal, da se agresija ne izplača in ko bo uresničeno največje upanje Franklina Roosevelta za pravičen in popoln mir". — Tudi kanadski ministrski predsednik Pearson je omenjal Rooseveltovo predanost za mir svobodnih ljudi vsepovsod. Zelim in upam — je dejal — da bodo topovi Vietnamu in topovi vsepovsod nekega dne utihnili, in da bodo razgovori in pogajanja — prinesli konec bojevanju in pobljanju. "Prijetelj Združenih držav", — in Amerika nima boljšega prijatelja kot Kanada — "se morda vedno ne strinjajo z vsemi izrazi ameriške politike in sile. Toda vsi prijatelji Združenih držav — je izjavil Pearson — priznajo, da ameriška politika ni naperjena proti svobodi ali blaginji nobenega ljudstva. Za močjo Amerike — pa naj jo izvaja v Vietnamu ali kjerkoli drugod — ni nobenega agresivnega ali imperijalističnega namena". Pri tem je kanadski premier dejal, da visoko ceni dejstvo, da Združene države prevzemajo tako težko breme mednarodne odgovornosti.

SLOVENIJA V ZNAMENJU POLETNIH FESTIVALOV

— pa tudi znamenju upov in razočaranj...

Velikemu baletnemu festivalu v Ljubljani, dolenskem festivalu v Kostanjevici se je pridružil še festival folklorne v Kopru. Festival jugoslovanske folklorne na koprskem trgu se je sicer začel v pristnem domačem tonu, saj so v začetku nastopili: reprezentančni slovenski ansambel "France Marolt" iz Ljubljane, in domača istrska ter italijanska etnična folklorna skupina. Ob tem festivalu je "Delo" priobčilo uvodnik, ki pozdravlja to prireditev in poučarja njen širši pomen, "saj koprski festival folklorne s svojo ljudsko osnovo... spet in spet potrjuje našo neizpodbitno prisotnost na tem ozemlju... manifestira naše bivanje na tej obali, to da prav zaradi svoje pristne ljudske osti odpira in podpira vse mostove sožitja z drugimi narodi, še posebej s samo italijansko etnično skupino v Istri... pa tudi s celotno sosednjo Italijo". Uvodnik nato ugotavlja: "Prav na tem obsejnim trikotju med današnjo Jugoslavijo, Italijo in Avstrijo je bilo v preteklosti nič koliko napetosti, nerenenih vprašanj in nelahkih spominov. A vendar s tekom zgodovine se relacije

spreminjajo, in kjer namesto prejšnjih nasprotij nastajajo iz realističnih izhodišč danes nasprotno dobra sosedstva, je toliko bolj razveseljivo." Festival se je zaključil v malo drugačnem tonu. Nastopili so folklorni ansambli: "Tanec" iz Skopja, "Kolo" iz Beograda, "Lado" iz Zagreba ter Slovenski oktet iz Ljubljane. Zadnji dan festivala je imel še posebni mednarodni pomen, saj sta ga snemali Evrovizija in Intervizija, s komentariji domačih in italijanskih televizijcev ter prenašal nemški radio. Toda zgodilo se je, kot že tolikokrat: na glavni dan prireditve, ki je imela širši mednarodni značaj, so bili Slovenci na slovenskih tleh zastopani in potisnjeni v kot. V poročilu o zaključku koprskega festivala beremo o "čudoviti folklori, o visoki umetniški kvalitetah" folklornih ansamblov, pa tudi o hudih gromitih težavah, s katerimi se koprski festival bori in zaradiesar je letos prireditev skoraj odpadla, "da bi bila v marsičem dolžnost širšega jugoslovanskega kroga, da bi to začeto koprsko zamisel v splošnem jugoslovanskem interesu podprli", ter da "je bilo v plesih in pesmih, ki so jih

Smernice za pisanje Slovenske Države

Poleg svoje pokrajinske vloge v okviru kanadskega etničnega tiska želi Slovenska Država ostati svojem ustanovnemu namenu biti glasnik v Torontskih sklepkih 1955. izraženih težnjah za demokratični razvoj republike Slovenije v svobodno slovensko državo z enako mero suverenosti kot jo bodo uživali drugi evropski narodi v sklopu razvijajočih, se meddržavnih skupnosti. Enakopravna slovenska država, ki jo naš list — SLOVENSKA DRŽAVA — vztrajno zastopa vse od svoje ustanovitve, je danes preiskušeno prepričanje velike večine Slovencev doma in po svetu.

Vključitvijo dvajsetletnemu stalinizmu in srbijanizmu Rankovičevega kova v povojni Jugoslaviji je republika Slovenija vendarle dosegla mero suverenosti, ki se izraža tudi v naraščajočih stikih in sodelovanju slovenske republike z državnimi vladami in ustanovami sosedne Koroške, Stajerske in Furlanije. Podpis dogovora med Sveto stolico in Jugoslavijo ter sledeči padec Aleksandra Rankoviča sta odprla nadaljnje možnosti za postopno oblikovanje svobodnejših idej in oblik.

Po izločitvi Rankovičevega centralističnega nasilja in manipuliranja so se odprle nove možnosti, da začne samoupravljanje podjetij in ustanov resnično živeti in tako postajati koristno dopolnilo osebnega podjetništva, kjer slednje ni ekonomično. Toda zaradi svoje funkcionalne omejitve, na neposredna združenja to samoupravljanje ne more postati tudi nadomestilo za manjkajočo politično demokracijo. Zato v nasprotju z marksističnim zadrževanjem o bodoči brezdržavni družbi neposrednih samoupravljalcev enopartijski politični monopol, ki še vedno označuje režim v Jugoslaviji in Sloveniji tudi po padcu Rankoviča, ne more izpuhteti v politični nič. Z razmahom podjetniškega samoupravljanja je zato pričakovati stopnjevanje pritiska tudi za prehod k politični demokraciji, ki predpostavlja vsaj dve medsebojno neodvisni politični organizaciji svobodnih državljanov. Samo svobodni ljudje morejo graditi trajne temelje dobre družbe. To bo najtežje in zato ključno torišče prihodnjega razvoja v Sloveniji.

Evolucija, tudi politična, je edina praktična pot k slovenski svobodi in napredku. Da pa se nadaljevanje že započete razvoja olajša, je potrebno, da se vsem vojnimi in povojnimi žrtvam v Sloveniji vrnejo njihovi grobovi in čast njihovega spomina, saj so vsi padli za svojo svobodna prepričanja. Sele to bo omogočilo in utrdilo resnično spravo med slovenskimi ljudmi. Brez take narodne sprave bi ves dosedanji in prihodnji slovenski napredek ostal polovičen in negotov.

Ker Slovenska Država, zvesta svojem ustanovnemu namenu, priznava zgodovinsko dejstvo tekoče slovenske evolucije ter njene možnosti za bodočnost Slovenije, bo zato skrbno zaznavala in analizirala konkretne pojave in silnice tega razvoja, podpirala njene pozitivne nastave ter opozarjala na stare in nove ovire za doseg slovenskih ciljev. V ta namen smo julija začeli z novo tretjo stranjo SD, ki naj polagoma označuje ves list. Smoter tega prizadevanja je, da Slovenska Država postane upoštevani svetovalec vseh, ki želijo podpreti reševanje slovenskega vprašanja.

Poznavalce in preučevalce različnih panog slovenskega razvoja vabimo, da sodelujejo pri izvajanju očitnega programa Slovenske Države. Uredništvo bo presojalo prispevke v skladu s tu objavljenimi smernicami.

Po posvetu in sklepu uredniškega odbora Slovenske Države:
28. avgusta 1966. Rudolf Čučej
glavni urednik

NOVICE IZ EVROPE

Jugoslovanska naična umetnost v Muenchenu

V začetku letošnjega julija je odprl muenchenski Mestni muzej razstavo jugoslovanskih naičnih umetnikov. Razstava je bila odprta do polovice avgusta, ter je izzvala dokaj različno kritiko. Ker je celotna razstava hotela vzbuditi vtis, da so naični umetniki iz Jugoslavije takorekoč del "ljudske umetnosti", zato so razlagali to razstavo kot nekakšen dokaz, kako veliko je v komunistični Jugoslaviji navdušenje za umetnost.

Tej uradni jugoslovanski interpretaciji so napravili nagel konec bavarski umetnostni kritiki, ki so ugotovili, da ti "naični umetniki, niso nikakršni "priložnostni slikarji", temveč čisto navadni poklicni slikarji, ki delajo po naročitih raznih muzejev in pa raznih "družbenih ustanov", katere izvažajo te umetnine potem na zahod, kot "jugoslovansko prikazali ansambli na sobotni prireditvi, toliko pestrosti in raznolikosti, da so bile v tem zajete značilnosti Evrope od severa do juga, od Alp do Mediterana in še dalje: tja do Afrike in Orienta... Poročilo se konča s sledečo ugotovitvijo: "Slovenski oktet je s svojimi pesmimi prav tako znova potrdil svojo kvaliteto in prav je bilo, da so prireditelji v ta reprezentančni splet jugoslovanske folklorne končeno vključili tudi nekaj slovenskega... Toda pri vsej umetniški enakovrednosti Slovenskega okteta bi bila končna festivalska počastitev na odru lahko bolj enakovredna."

ljudsko umetnost."

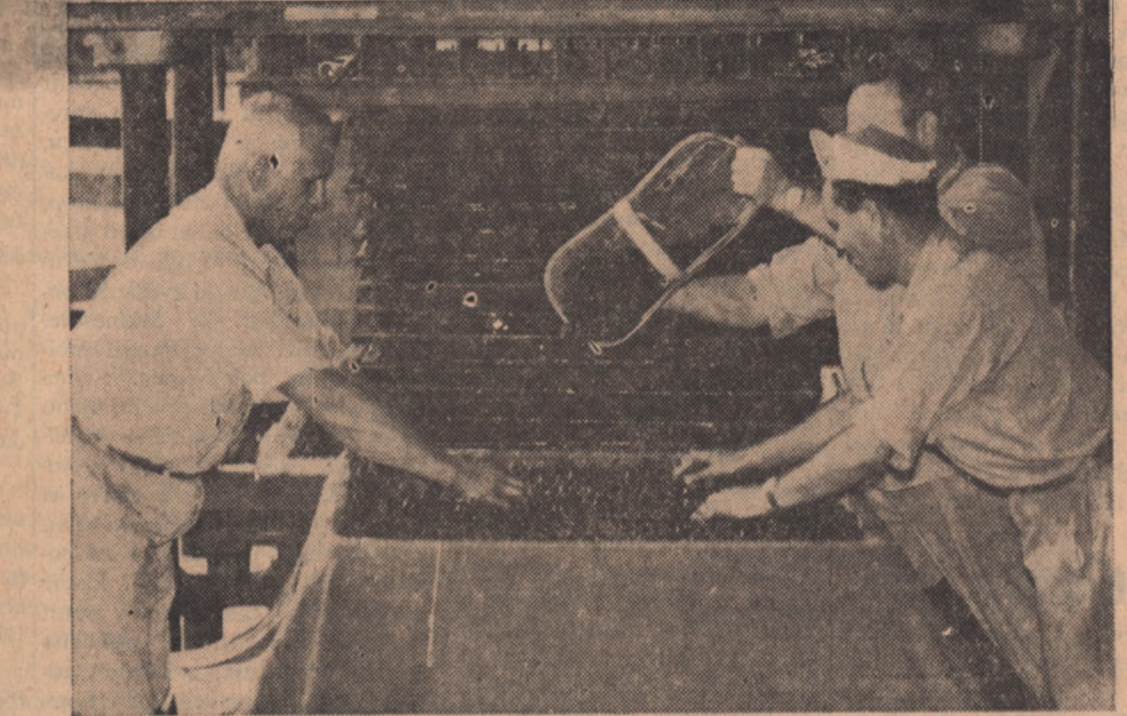
Največ del so razstavili Ivan Rabuzin, Ivan Generalič, Mirko Viris Skurjeni in Vangel Naimovski. Razstava je bila prototipično jugoslovanska, kar pomeni, da med razstavljalci ni bilo niti enega Slovenca. Mogoče so hoteli s tem poudariti, da se že danes celo uradni krogi pečajo z mislijo, da Slovenija res ne spada na jug in da pride enkrat dan, ko Slovenije ne bo več v Jugoslaviji.

Posneto jugoslovanskih policajev

Kot poroča nemški dnevnik "Bild" (4. 8. 1966) je jugoslovanska vlada pri čisti prišla na sled strahotnim poverbam, v katerih so zapletene tudi razne oblasti in pa ministrstva. Kot poudarja nemški dnevnik, spada dejansko polovica visokih uradnikov v notranjem ministertvu na zatožno klop.

Največjo drznost pa si je brez dvoma dovolil tovariš Bulatović, vsemogočni šef črnogorskega SUPa (opomba: SUP — Sekretariat za Unutrašnje poslove, — torej naslednik proslule UDBE). Ta je organiziral na lastno roko pravo črnoborzijsko flotiljo, ki je razpolagala z 10 trgovskimi ladjami. Ta njegova flotilja je križarila po Sredozemskem morju ter tihotapila v Jugoslavijo amerišanske cigarete in še drugo koristno drobnarijo, katero so potem "čuvarji Jugoslavije" prodajali z dobičkom na črni borzi.

Dobri trgovci so bili tudi člani tajne policije v Zrenjaninu pri Beogradu. Ti so ustanovili celo trgovsko podjetje za tihotaplje-

17.000 košar (120 tons) popolnoma zrelih ontarijskih češenj, vrste Morello in Montmorency, trenutno predelujejo v McGuinness zganjarni v Torontu. Podjetje je poznano, da uporablja sveže sadje za izdelavo likerjev, v tem primeru "češnjevi Whisky" in "češnjevi Brandy". Zrelo, brez pecljev, sadje operejo, nato pa ga prešajo s hioravličnimi stiskalnicami v posebnih nylon stiskalnih tihanalih s pritiskom od 40 lbs. do 3500 lbs. Metoda o uporabljanju svežih sokov za svoje proizvode so sprejeli pred 35 leti, ko je Ontario imel veliko hiperprodukcijo sadja. S produkcijo so pričeli 1933 leta. Poleg že zgoraj omenjenih likerjev izdelujejo v McGuinness zganjarni, ki zalaga velik del kanadskega trga, tudi še naslednje likerje: breskov, marelični, črnih malin ter kavin, nisetke, kakavni, oranžni in meta liker.

nje z avtomobili, živino in z zemljišči. Dodati je še treba, da v Muenchenu ni težko najti emigrante novejšega datuma, katerim je tajna policija za visoke vsote omogočila pobeg iz "jugoparadiža", in sicer z egalno izstavljenim potnim listom.

Mihajlov ponovno aretiran

Profesor Mihajlov, kateri je že lani dvignil veliko prahu, tudi letos ne miruje. V svoji znani zahtevi, da je v današnji Jugoslaviji najnujnejša potrebna poleg komunistične partije tudi še vsaj ena opozicijska stranka, ki bi reprezentirala "množice nezadovoljnih Jugoslovancev", je zahteval tudi ustanovitev nekomunističnega glasila. Ta zahteva je vzbudila v vladajočih krogih strah in trepet, pa so zato obtožili Mihajlova, da "širi neresnične vesti o Jugoslaviji, cepi socialistične sile in širi razdor med jugoslovanskimi narodi". (Isto kampanjo širijo tudi jugoslovenariji proti SDG v Argentini). Mihajlova so aretirali v tistem trenutku, ko je hotel priti na sestanek nezadovoljnih izobražencev v Zadr.

(Po dnevniku "Bild", 4. 8. 1966, in dnevniku "Suedd. Zeitung" 9. 8. 1966)

Bavari protestirajo proti balkanizaciji bavarskih mest

Muenchenski dnevnik "Abendzeitung" prinaša v svoji številki z dne 12. 8. 1966 (št. 192) tudi tole prezanimivo novico.

Kulturne organizacije večjih bavarskih mest so naslovile na bavarsko vlado oster protest proti balkanizaciji bavarskih mest in trgov, predvsem pa kolodvorov v večjih mestih.

Protest utemeljujejo z ugotovitvijo, da narašča med bavarskim prebivalstvom vedno večje sovraštvo do južnjakov in sicer razadi naslednjih nevesnosti:

1. Kričavo južnjaško obnašanje na kolodvorih bavarskih mest, predvsem v Muenchenu, Augsburgu, Regensburgu, Stuttgartu, Nuernbergu in Rosenheimu.
2. Prostaško obnašanje južnjakov napram ženskam sploh.
3. Cvetenje črnoborzijskega na kolodvorih.
4. Argotnost in izzivajoče za držanje južnjakov napram organom javne varnosti.
5. Naraščajoče število pobojev in pretepov med junjaki in domačini.
6. Skrivanje in vzdrževanje ilegalno prispelih južnjakov.
7. V divjaškem obnašanju prevlačijo Italijani in Jugoslovani.
8. Spričo tega nerazveseljivega razvoja zahteva bavarsko prebivalstvo postrožene ukrepe proti teli balkanizaciji, ter takojšen izgon vseh tistih južnjakov, ki so se na kakršenkoli način pregrešili proti običajem gostiteljske države.

V številnih slučajih pa so se posamezniki že sami zavarovali proti divjaškemu obnašanju južnjakov. Posebno mnogi gostilničarji so vpeljali nekakšen "numerus clausus" za južnjake. Ti so enostavno izobesili na vrata svoje gostilne daleč viden napis "Fuer Italiener und Jugoslawen eintritt verboten!", torej za Italijane in Jugoslovane je vstop prepovedan. Če pomislimo, da živi v samem Muenchenu tudi 1300 Albancev, ki pa nikoli ne razgrajajo po mestu, potem je obnašanje "jugoslovanske braće" zares vse obsodbe vredno, saj so dokazali, da stojijo nižje kot nekolikaj milijonov Jugoslovancev, je zahteval tudi ustanovitev nekomunističnega glasila. Ta zahteva je vzbudila v vladajočih krogih strah in trepet, pa so zato obtožili Mihajlova, da "širi neresnične vesti o Jugoslaviji, cepi socialistične sile in širi razdor med jugoslovanskimi narodi". (Isto kampanjo širijo tudi jugoslovenariji proti SDG v Argentini). Mihajlova so aretirali v tistem trenutku, ko je hotel priti na sestanek nezadovoljnih izobražencev v Zadr.

Resnično sliko o življenju v Jugoslaviji

je prinesla dne 17. 8. 1966 tudi nemška televizija pod naslovom "Staat im Umbruch — Jugoslawien im Sommer 1966". V zelo zanimivi reportaži je prinesla najnovejše posnetke iz Jugoslavije, predvsem iz Dalmacije z zadrom, kjer so nedavno zaprli prof. Mihajlova, dalje iz Sarajeva in pa Seveda iz Beograda.

Ta poučna reportaža je pokazala zavraščajoče kontraste, tako na eni strani monumentalne gradbe in nebotičnike v Beogradu (reporter naziva te zgradbe "protizig — bahave"), na drugi strani pa nepopisno siromaštvo v notranjosti dežele, predvsem v Bosni; pripadnike novega razreda, ki se vozijo v avtomobilih uvoženih iz kapitalističnega zahoda, ter siromaštvo delavcev, ki si niti po 21-letnem delu ne morejo privoščiti skromnega vozila; arvirane sopotnike (komunizma in jugoslovanstva ter nezadovoljnost študirajočo mladino, ki z zavistjo gleda na tuje turiste in se vprašuje, odkod to blagostanje, če je "kapitalizem" res tako slab.

Diskusije z študirajočo mladino pa so pokazale, da se ta sicer izmika direktnim vprašanjem, pokaže pa odkrito, da je nad jugoslovanskim režimom razočarana in da niti ne veruje vboljšanje socialnih razmer v Jugoslaviji. Reportaža ni zajela Slovenije, pač pa je reporter omenil, da je Slovenija tako visoko razvita in civilizirana, da pomeni njen obstoj v Jugoslaviji za njo resnično ponizanje.

POPRAVI! V članku Pomlad v Ljubljani (v agustovi številki S. D.) je treba vstaviti navedbo vira (Tedenska tribuna, 13. junija) pred začetkom zadnjih dveh odstavkov. Zadnja dva odstavka sta namreč pripomba našega uredništva.

Pred petnajstimi leti se je smrtno ponesrečil na cesti med Hamiltonom in Torontom preč. dr. Janko PAJK, nazadnje duhovnik torontske nadškofije. Nenadna smrt je končala njegovo življenjsko pot, predno se je mogel zopet posvetiti znanstvenemu delu v torontskem bogoslovju. Njegovi zemski ostanke počivajo na pokopališču za duhovnike pri bogoslovju v Scarborough, njegov duh pa uživa širša obzorja, za katera si je vedno prizadeval med nami, pri Vsemogočnemu.

ONTARIO
PROVINCE OF OPPORTUNITY

Government
Information

Z oddelka za izobražbo

IZOBRABNA — UCENJE SKOZI VSO ŽIVLJENSKO DOBO.

Proces sodobne izobrazbe, ki za deva vsako osebo, otroka in odraslega, traja vso življenjsko dobo. Zato je sedaj najvažnejša nujnost naučiti se angleščine, ki je občevalni jezik v večini obcestev v Ontariu.

IZOBRABNE MOŽNOSTI:

V Ontariu obstoja šolska obveznost za otroke v starosti od 6 do 16 let. Imamo 3 različne vrste osnovnih in višjih šol (elementary and secondary levels). Ljudske osnovne in oddeljene (separate) osnovne šole so vzdrževane s takсами, prav tako tudi višje (secondary). Oddeljene (separate) šole imajo versko opredeljenost.

IZOBRABNA PO VISJI SOLI:

Med višjo šolo in univerzo imamo tako imenovane: Provincial Institutes of Technology, provincial Institute of Trades in Ontario Vocational Centres. Te šolske ustanove nudijo poklicno usmerjene izobrazbo na tehnološkem in tehničnem polju.

IZOBRABNA ZA ODRASLE:

Večina višjih šol in tehnične ustanove nudijo večerne tečaje z različnimi stopnjami poučevanja. Na razpolago so tečaji na akademski, trgovski in poklicni višini. Na razpolago so tudi posebni tečaji za pre-usmeritev poklicov za nezaposlene. Pozanimajte se v katerikoli šoli blizu vas.

MED SLOVENCMI

Toronto

• **S Slovenskega dneva.** Letošnjega Slovenskega dneva na letovišču pri Boltonu se je udeležil tudi zastopnik ontarijskih oblasti, g. W. B. Lewis. V svojem govoru je hvalil slovenske naseljence v Kanadi in zlasti poveljeval misijonarja, škofa Friderika Baroga. Dejal je, da je Baroga polagal v Ameriki temelje kulture in proslavil ime Slovencev.

• **Slovenska mladina pred kanadsko javnostjo.** Mladinski pevski zbor Slovenske šole Marije Pomagaj je 11. avgusta ob 8 zvečer nastopil pod vodstvom č. g. Toneta Zrneca, C.M., na koncertu pred mestno hišo v Torontu. Izvajal je triglasno štiri slovenske pesmi. Na istem koncertu je tudi rajala slovenska folklorna skupina pod vodstvom g. Cirila Soršaka. Veseli smo, da se je naša mladina znova predstavila kanadskemu občinstvu s slovensko pesmijo in folklornimi plesi.

Cleveland

• **Poroka.** V soboto dopoldan 6. avgusta sta se v cerkvi sv. Vida poročila dr. Edi Gobec in gdca. Milena Osenar. Č. g. Jošt Martelanc je daroval poročno sv. mašo in opravil poročni obred. Mnogo božjega blagoslova in sreče!

• **Privedite na prostem.** V nedeljo 7. avgusta je bil na Slovenski pristaniški piknik v korist otrok taboriščnikov obeh slovenskih šol v Clevelandu, ki so tiste dni tamkaj taborili pod nadzorstvom posebnega odbora staršev. Duhovni vodja tabora je č. g. Jošt Martelanc. Je isti dan pri spominski kapelici daroval tudi sv. mašo. V soboto zvečer 13. avgusta so člani Slovenskega športnega kluba priredili na Slovenski pristaniški kresni večer.

• **Mariborski pristaniški piknik.** V nedeljo 14. avgusta je bil na Slovenski pristaniški piknik Društva Najsvetejšega Imena Jezusovega od fare sv. Vida. V nedeljo 21. avgusta je bil na Slovenski pristaniški piknik Slovenskega športnega kluba. Ob tej priložnosti sta se pomerila klub in Slovenska telovadna zveza iz Toronta v odbojki. Zmageli so Torontčani. V nedeljo 28. avgusta pa so Belokranjci pripravili piknik na Slovenski pristaniški in tamkaj nastopili s semiško kmečko ohceto v narodnih nošah. Fara Marije Vnebovzete pa je imela isti dan svoj piknik na farmi sv. Jožefa.

• **Konvencija KSKJ.** V dneh od 20. do 25. avgusta je bila v Clevelandu 26. redna konvencija Kranjsko Slovenske Katoliške Jednote. Poleg konvencije same je bilo na programu tudi več javnih prireditev. Skupna sv. maša je bila v nedeljo 21. avgusta pri sv. Vidu. Daroval jo je duhovni vodja pred. g. msgr. Baznik, govoril pa je prevzvišeni škofkoadjutor C. Issenman. Po poldan je bil velik piknik na farmi sv. Jožefa. Konvencija je ponovno izvolila za predsednika clevelandskega rojaka g. Jožeta Nemanicha.

Chicago

• **Abrahama je srečal 12.** avgusta naš Ludvik Jelenc, ki živi z družino na 2023 W. Coulter Str. Pred 17 leti je prišel v Ameriko in od takrat se pozna. Doma je iz krajev, kjer je tekla zibelka tudi Jan. Ev. Kreku, iz Selških hribov. Ko smo v Chicagu začeli orati ledino slovenskemu državnemu pokretu, ko smo ustanovili mesečnik "Slovenska Država", ko smo zbirali podpise za Slovensko Izjavo, smo našli oporo v Ludviku Jelencu. Ni bil polovičar, ni skrival svojega prepričanja, povedal je vsakemu kaj je in kaj ni. Mož značaj. Slovenska Narodna Zveza je imela v njem vedno zaslanbo. Bil je predsednik, tajnik, blagajnik. Mož na mestu! Takih bi morali imeti več v vsaki slovenski naselbini. Ludvik Jelenc je kljub temu, da je delavec v tovarni, zelo načitan, razgledan in sposoben. Ko mu k 50 letnici življenja čestita tudi "Slovenska Drava", mu iskreno želimo, da bi obhajal še več desetletnic prav tja gori v visoko starost! Pogre Te živi Ludvik. Tvoje bogove bomo vedno veselili in potrebnili!—4c.

• Poroka slovenskega para.

V soboto 10. sept. sta se v cerkvi sv. Stefana poročila gdč. Frida Lagonder in g. Jože Arko. Oba sta bila doslej zelo agilna v slovenskem kulturnem udejstvojanju. Oba sta sodelovala pri Mladinskem zboru Lige in cerkvenem pevskem zboru. Frida je letos graduirala kot bolniška strojničnica v bolnišnici Sv. Ane v Chicagu, Jože pa je po končani višji šoli nadaljeval študije na Collegeu in je sedaj zaposlen na North Western University v teh. laboratoriju. Oba izhajata iz zavednih slovenskih družin in upamo, da bosta ostala delavna tudi v bodoče na vseh slovenskih področjih javnega dela. Iskrene čestitke in mnogo božjega blagoslova na skupni življenjski poti.

• **Podirati so začeli na 11** parcelah od Hoyle Avenue vzdolž Cermak Rd. Tu bo dobil svoje prostore National Tea Co. — Dva bloka od tukaj na Wolcott Ave. in vzdolž Cermak Road bo prihodnje leto gradila svoje trgovske prostore Jewel Company. "The Community Reporter" od 20. julija poroča: "Eden največjih čikaških projektorjev, Landau Heyman Inc. s sodelovanjem Leskovarjeve realitne pisarne sta bila vodila organa pri izbiri za Jewel veleblagovnico. "Community Reporter" pravi: "Krajevni trgovski in civilni voditelji pozdravljajo to novico in vidijo v tem koraku prerojenje tega dela mesta in zaupanje v krajevno skupnost"....

NA MARIBORSKEM ŽIVILSKEM TRGU

so bile v prvi polovici avgusta cene sledeče (v starih rinardjih): Paprika 400 din, paradiznik (iz Srbije in Makedonije) po 300 din, kumarice za vlaganje po 300 do 400 din, velike kumare po 100 din, solata endivija 250, fižol 200 do 250, korenje 300, zelje 100 din kg. Sadje: jabolka 100 do 150, hruške 250 do 300, slive ringlo 150 do 200, borovnice 500, breskve 300 din za kg. Gobe: lišičke po 500 do 600 in jurčki od 1000 do 1500 din. Zivi piščanci po 900 do 1000 din (kilogram, maslo 1800, skuta 500, smetana 600, med 900 din ter jajca po 50 dinarjev. — Mariborski živilski trg je izredno dobro založen, ponudba je veliko večja kot povpraševanje, toda kljub temu cene letos niso nižje kot so bile lani. Ob sobotah prihaja na mariborski trg vedno več Avstrijcev, ki kupujejo predvsem sadje in gobe.

REŠITEV JE V ZBIIRANJU DENARJA OZIROMA V PRISILNIH PRISPEVKIH

Kako sedanja socialistična oblast skrbi za napredek delovnega človeka se lahko vidi tudi na primeru šolstva na Jesenicah. Pri vsem "napredku" socialističnega gospodarstva, oblast enostavno ni več kos potrebam. Zato so se na Jesenicah - kjer so potrebe po novih šolskih prostorih zelo nujne in velike — odločili za skupno zbiranje sredstev za investicije v šolstvo". Najprej so nameravali uvesti "samoprispevek občanov", še posebej, ker je dobil ta predlog "precej podpore na nekaterih zborih volilcev". Vendar so kasneje ugotovili, da v "sedanji situaciji" taka akcija ni najprimernejša, zato so se odločili za zbiranje denarja po delovnih organizacijah. Prispevek naj bi dali iz "sklada skupne porabe". Kjer imajo sredstva tega sklada letos že vnaprej razdeljena, jih bodo prihodnje leto namensko povečali za določeno vsoto, ki bo šla seveda na "račun osebnih dohodkov". Vendar pa je to le začetek akcije za zbiranje sredstev za nove šole. Treba bo namreč najti še druge oblike zbiranja, da bi lahko v celoti realizirali program investicij v šolstvo". Tako je zapisalo DELO 22. julija. Toda to ni samo ena vrsta prisilnih prispevkov, s katerimi gradi socializem boljše življenje delovnega človeka (in mu s tem tudi manjša osebne dohodke in slabša življenjske razmere), "prostovoljne", oziroma "krajevne samoprispevke" uvajajo tudi na drugih področjih, za katera bi morala skrbeti družbena oblast (ki za to pridno pobira davke). Tako so v krajavnih skupnostih v Rogoznici, Kicanju, Podvincih, Zobjaku

SLOVENSKE ZGODE IN NEZGODE

Turneja hlapca Jerneja

Slovenski oktet iz Ljubljane, ki je s svojim petnajstletnim koncertovanjem od Islandije do Kitajske storil za seznanjanje tujine s slovensko kulturo in Slovenci več ko vse podobne uradne in neuradne ustanove doma skupaj, je bil aprila in maja po treh letih na drugem obisku v Združenih državah. Kakor prvič so tudi tokrat žal nastopali skoraj izključno pred slovenskim občinstvom. Čeprav je pokroviteljica njihove poti bila režimska Izseljenska Matica, so jih rojaki v U.S.A. navzlic različnim stališčem do vladavine v Sloveniji povsod lepo in bratovsko sprejeli, posebno v San Franciscu, Clevelandu in Washingtonu, kamor pa so prišli ne na nastop, temveč samo na bežen ogled ameriške prestolnice in bili med drugim za kosilo gostje zveznega poslanca Blatnika iz Minnesote. Niso pa niti zdaleč mogli izpolniti svojega poglobitvenega namena: da bi slovensko pesem, njeno lepoto in svojo izvajalsko dognanost dali dvestotmilijonski neslovenski Ameriki ter slovenstvo in sebe po tej plati uveljavili tam.

Kriva tega je bila več ko pomankljiva organizacija, kakor to poudarja tudi Oktetov potni vodja in poročevalec, publicist Bogdan Pogačnik, v "Delu", rekoč: "Zlasti pa nas niti naša ameriška managerka, slovenska rojakinja Violet Ruparchich... pač zaradi premajhne avtoritete v ameriškem merilu ninti naše ameriške izseljenske organizacije... nikakor niso mogle plasirati na višjo stopnjo ameriškega kulturnega dogajanja. Čeprav bi Oktet to zaslužil. To so trdili, seveda vselej prepozno, tudi predstavniki raznih ameriških ustanov, ko so nas slišali".

Zlasti žalostne in sramotne pa so bile domače razmere, ki so po pisanju ljubljanskega tiska turneje spremljale. Prihod Okteta se je zakasnil za štirinajst dni, ker direktor ljubljanske Opere, ljubosumni partijec Demetriji Zebre, vse do zadnjega ni hotel dati dopusta novemu Oktetovemu prvemu tenoristu Rudolfu Francu. Vrh tega je Opera za to, slovenstvu tako koristno in potrebno "posojilo", zahtevala milijon dinarjev odškodnine. Člani Okteta so za to službo slovenski pesmi, Sloveniji in navsezadnje Jugoslaviji morali vzeti brezplačen dopust in so njihove družine bile dva meseca brez dohodka, kar se ne zgodi nobenemu neslovenskemu posamezniku ali skupini

in Novi vasi pri Ptujju — za ureditev nekaterih odsekov cest, uvedli krajevni samoprispevek, ki je lahko v denarju, delu ali prevozih gramoza". Ta prispevek znaša od 20 do 100 novih dinarjev. En dan dela računajo po 20 novih dinarjev. Sklenjeno je tudi, da so "prispevka oprošeni stari ljudje, invalidi ter tisti z minimalnimi pokojninami ali podporami".

Tudi bolniško zavarovanje (ki je zabredlo v velike finančne težave) bodo "reformirali" tako, da bodo zvišali plačevanje v bolniško blagajno in zraven tega uvedli "nov prispevek za zdravila". Doslej so zavarovanci prispevali po 100 din k predpisanemu zdravilu, po novih predpisih pa bodo med 150 do 200 starih dinarjev. Novo pri financiranju zdravil s strani socialnega zavarovanja pa je še to, da bo "v okviru zveze predpisana lista tistih zdravil, ki jih lahko dobi zavarovanec na račun socialnega zavarovanja in seveda s svojim prispevkom za recept. Zdravila, ki jih ta lista ne bo vsebovala, pa bo moral plačati zavarovanec sam v celoti".

Nov planinski dom na Vršču

31. julija so na 1650 metrov visokem apskem prelazu Vršču odprli nov Tičarjev dom, ki ga je zgradilo planinsko društvo z Jesenic. Nov planinski dom stoji blizu ceste, tik pod starim Tičarjevim domom, ki so ga zgradili pred 54 leti. Ko bodo uredili tudi najvišje nadstropje v domu, bo v njem 100 ležišč. Nov planinski dom s prenočišči je bil že nujno potreben, saj postaja Vrščena najbolj priljubljen izletniški točak v Sloveniji, zlasti zadnja leta, ko je vse več avtomobilov in je iz dneva v dan večji promet na lepi alpski cesti preko Vrščica.

ni, ki pride iz Jugoslavije v USA. po katerem koli namenu ali programu ter ima poleg redne plače doma še zagotovljene obilne dohodske dnevnice.

Skratka, turneja Slovenskega okteta je bila turneja hlapca Jerneja, kateremu je v svobodni domovini novega jugoslovanskega bratstva in edinstva celo, tlako za slovensko kulturo delati težko, če ne celo prepovedano....

Kratko a bridko

• **V Sloveniji** je zdaj po uradnih podatkih 18.000 sirot brez staršev, nezakonskih najdenčev ali zapuščenčev iz razbitih zakonov. Komunistična oblast daje za preživljanje vsakega po 5.000 dinarjev (\$4,00) na mesec. Za vzdrževanje zamorskega študenta iz Afrike: 50.000 do 70.000 dinarjev....

• **Za september** je v U.S.A. napovedan obisk ljubljanskega nadškofa dr. Jožefa Pogačnika. Birmal bo slovenske otroke v Torontu, San Franciscu in menda v Clevelandu.

• **Stavbna dejavnost** je v Sloveniji letos aprila zaradi reforme nazadovala za 11%, v Srbiji napredovala za 19%, v Bosni in Hercegovini napredovala za 10%, na Hrvaškem napredovala za 8%....

• **Kljukasti krizi** so se začeli pojavljati na stenah v Celju. Listi pripisujejo krivdo za to škodljivim vplivom, katere prinašajo domov tisti, ki zaradi gospodarske stiske vse številneje odhajajo s tleh v Nemčijo....

• **Za korak naprej**, ne samo za nekaj naravnega, presenjajo komunistične oblasti v Sloveniji vse večji beg za zaslužkom v tujino, ker stvar pač prinaša devize, se pritožuje B. Pogačnik v "Naših razgledih"....

• **Zapečatiti zaradi "reform"** so morali v Sloveniji do junija letos 42.295 radijskih ter 3.285 televizijskih sprejemnikov. Vrsto mesecev je število televizorjev, katere so biriči zapečatili, ker ljudje nimajo denarja za plačilo oduške državne takse, presega-lo število na novo prijavljenih....

• **"Govorimo slovensko"** pripisek se po poročilu B. Pogačnika vse pogosteje pojavlja v oglasih, ki jih avstrijska in italijanska podjetja dajejo v slovenske liste. "Toda... na škafli makedonskega (jugoslovanskega) riža berem napise samo v srbohrvaščini...."

why be a snail with your office mail?

hitro odpošlji pošto naprej -- oddaj jo večkrat v poslovnem dnevu odslej

POSTES CANADA POST

Za pošne informacije pogledjte na rumene strani vaše telefonske knjige

• **2400 dinarjev** (2 dolarja) stane ocvrt ali pečen piščanec v gostilni Pri Kunstlju v Radovljici. Ni čuda, da so redni gostje tam lahko le najvišji "služabniki ljudstva", kakor Tito....

• **Le slaba tretjina** stanovanj v 221 večjih slovenskih krajih ima vsaj zasilno kopalnico. Javnih kopalnic je v vsej Sloveniji 27 z 99 kadmi in 291 prihami....

• **Robinsonove prigode** je na novo izdala Mladinska založba v Ljubljani, pa ne v prevodu Defoejevega angleškega izvirnika, kakor bi zdrava pamet in poštenost pričakovali, temveč po ruski priredbi, katero je na zapoved sovjetske Partije "pereskazal" Kornej Cukovski....

• **Vrsto pisem**, ki jih brezposelni Slovenci pošiljajo podjetjem v Zahodni Nemčiji in Avstriji s prošnjami za službo, je pričel ljubljanski tednik "TT". Z objavo je hotel dokazati in obsoditi pomanjkanje socialističnega patriotizma pri slovenskem delovnem človeku. Dokazal je nekaj drugega: da je v Sloveniji še vedno v veljavi najstrožja cenzura nad svojo pošto s tujino. Kdo drugi ko cenzure bi sicer ta pisma lahko preiskrbel?

Peter Klepec

Naslov: **ANTONY AMBROZIČ**
Barrister, Notary Public
861 College St., Toronto, Ont.
Telefon: LE. 1-0715

RIM ITALIJA

HOTEL 'BLED'

Via S. Crece in Gerusalemme 40
ROMA — (Tel. 777-102)

Rojaki ali potujete v Rim? Sprejem na letališču ali železnici, ogled Rima, prenočišče, domača hrana itd. Vse te skrbi bodo odveč če se boste obrnili na:
Vinko A. LEVSTIK - lastnik

OBENITE SE Z ZAUPANJEM V VSEH NEPREMICNISKIH, DRUŽINSKIH SLOVENSKI ODVETNIK IN NOTAR

IN PRAVNIH ZADEVAH NA:
278 Bathurst St., Room 4, Toronto, Ont. — EMpire 4-4004

\$\$\$ KUPUJ IN PRIHRANI \$\$\$
—Odlične rabljene obleke, gospodinjstvi predmeti in pohištvo—

Trgovine Sv. Vincencia Pavelskega

(The St. Vincent De Paul Stores)
OBLEKE IN MANJSI-GOSPODINJSKI PREDMETI
348 Broadview Avenue, Toronto
(južno od Gerrard ulice)

POHIŠTVO, OBLEKE IN GOSPODINJSKE POTREBŠCINE
240 Church St., Toronto (južno od Dundas ulice)

VSE STVARI — NANA NAJNOVEJŠA TRGOVINA
24 Noble St., Toronto (prva ulica tekoča proti severu od Queena, za padno od Dufferin ulice)

VSE TRGOVINE SO ODPRETE
Ponedeljek, torek, sredo, sobota 9—5
Četrtek in petek 9—8
Najnižje cene od nizkih cen—primerne za vašo denarnico

V BLAG SPOMIN

Ob prvi obletnici odkar je v Gospodu preminul naš prelubi oče in stari oče

VLADIMIR REMEC

Diplomirani inženjer in Slovenski Industrialec

V nedeljo je pri Slovenski maši prejel sveto obhajilo, v ponedeljek 23. avgusta 1965. pa je nepričakovano umrl na potu domov v Chicaški podzemski železnici....

Z velikim znanjem in pridnim delom je ustvaril v Sloveniji veliko industrijo, ki daje kruh mnogim delavcem. V Združenih Državah je ustanovil podjetnico za Inženirstvo Export in Import. Vse svoje življenje je iskreno ljubil Slovenski narod in svojo družino, in pomagal vsakemu, ki je želel njegove podpore.

Žalujoči: soproga Helena sinovi Vladimir, Peter, Andrej, Matija snahi Majda, Marija vnuki Peter, Marko, Tomaž, Andrej, Gregorij vnukinje Helena, Barbara, Magda in ostalo sorodstvo

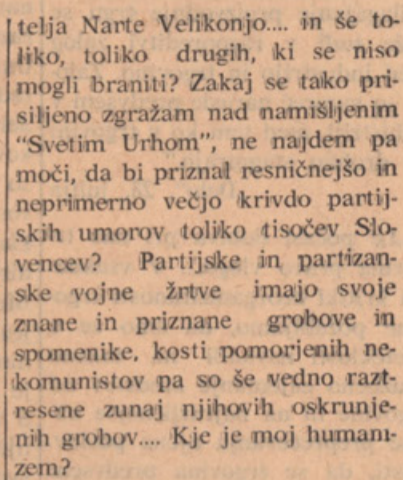
CHICAGO NEW YORK LJUBLJANA BUENOS AIRES

S to številko nadaljujemo novo "tretjo stran" SLOVENSKE DRŽAVE, namenjeno sistematični analizi tekočega razvoja razmer v Sloveniji in Jugoslaviji pod rahljajočo se komunistično oblastjo. Nova stran se bo razvila v vrsto stalnih rubrik o pomembnih razvojnih

silnicah slovenske stvarnosti. Posamezne rubrike bodo pisali strokovnjaki na dotičnih področjih z lastno avtorsko odgovornostjo. Ker je tisk v Sloveniji še vedno zaprt v tesne okvire, svetovni tisk pa omejen na bolj slučajnostno in površno poročanje o

takšnih razvoju, upamo da bo globlja analiza na tej strani dopolnila važno vrzel v dosedanjem prikazovanju sprememb, katerih pomembnost presega politične meje Slovenije in Jugoslavije. Uredništvo "Slovenske države"

ŠELE PO PADCU RANKOVIČA...

V tej rubriki bomo poročali o začelih spremembah v Sloveniji in Jugoslaviji, ki bi se že bile morale izvršiti, nekatere že davno, pa sta njih uvedbo blokirala Rankovičev stalinizem in srbizmanizem.

Uredništvo

FEDERACIJA

Tito je 6. julija sprejel na Brionih lorda Thompsona in zunanje-političnega urednika londonskega časopisa "Sunday Times", Davida Holdna in z njima imel daljši razgovor.

David Holden je med razgovorom poudaril, kako vsi pravijo, da je eden izmed velikih uspehov Tita ta, da je iz Jugoslavije napravil nacijo. — Tito: "Tu ni mogoče ustvarjati ene nacije. Zdad ustvarjamo socialistično državo, v kateri imajo vse nacionalnosti popolno enakopravnost. Potem imamo sistem samoupravljanja, ki ga še razvijamo. Ta sistem sega od podjetij do republik in federacije. Poleg tega smo decentralizirali tudi naše ekonomsko upravljanje. Federacija je ohranila zelo malo pristojnosti... Zagotovili smo enakopravnost vseh nacionalnosti in ta je zajamčena z ustavo. Ustava prepoveduje podpiranje nacionalnega šovinizma in na podlagi ustavnih določb ima vsak narod suvereno pravico, da se sam upravlja. Vsi skupaj sestavljajo socialistično federacijo, ki ima skupno vojsko, zunanje zadeve, nekatere regulativne posle in to je v glavnem vse."

"Delo", 24. julija

V SLOVENIJI SLOVENSČINA

Ustavno sodišče SR Slovenije je nedavno obravnavalo rabo slovensčine v uradnem poslovanju. Pri tem je ugotovilo, da v mnogih primerih ni upoštevana ustava SR Slovenije, ki določa, da se poslovanje vseh državnih organov ter delovnih in drugih samoupravnih organizacij, ki opravljajo družbeno službo na območju SR Slovenije, vodi v slovenskem jeziku. Zlasti obrzenci, ki jih uporabljajo republiški in občinski upravni organi, carinarice, služba družbenega knjigovodstva, narodna banka, železniška podjetja in nekateri drugi, so čestokrat v srbskem oziroma hrvaškem jeziku. Podobno velja za številne okrožnice in celo odločbe. Ustavno sodišče SR Slovenije je zaradi take, z ustavo neskladne prakse, sklenilo, da svoje ugotovitve in predloge pošlje pristojnim organom v republiko.

"Delo", 22. julija

"To ni nekakšna nestrpnost, pretirani nacionalizem ali kaj podobnega. Raba slovenskega jezika v poslovanju državnih organov ter delovnih in drugih samoupravnih organizacij na območju SR Slovenije je element, ki poleg drugih izraža narodnostno suverenost. V ustavi SR Slovenije je jasno rečeno: Poslovanje vseh državnih organov ter delovnih in drugih samoupravnih organizacij, ki upravljajo družbeno službo, se vodi v slovenskem jeziku. Na to ustavno določilo je te dni opozorilo tudi ustavno sodišče Slovenije, nanj pa dalj časa opominjajo tudi številni občani. To, da je carinska služba, žal, centralizirana, ne spreminja stvari. V ustavi je namreč jasno rečeno, da mora biti poslovanje vseh državnih organov na območju SR Slovenije v slovensčini — pometakem tudi poslovanje carinske službe; izjema velja le za Jugoslovansko ljudsko armado. To ni nič v nasprotju s federativno ureditvijo Jugoslavije. Narobe: čim bolj bomo spoštovali suverenost naroda in republike, tem bolj bo federacija živela kot socialistična skupnost samoupravljalcev. Socialistična republika Slovenije je demokratična država in družbena skupnost delovnega ljudstva Slovenije — je zapisano v ustavi. Delovno ljudstvo je edini nosilec upravljanja družbenih zadev in edini nosilec oblasti v SR Sloveniji. Njegovo suve-

renost je treba uveljavljati tudi z dosledno rabo jezika in postovanju organov in organizacij na območju SR Slovenije."

"Delo", uvodnik, 31. julija

(**Naš komentar:** Zakaj ustavna izjema za vojsko? Ali v vprašanju obrambe svoje zemlje slovensko ljudstvo ni ne suvereno in ne enakopravno? Ali je vojska še vedno šola srbizmanizma? Kako dolgo še?)

KAKO SO NASTAVLJALI

"Ko je Veselinov govoril o kadrovske politiki, je poudaril, da so se tu ohranile stare metode poleg številnih elementov birokratizma, ker ni bilo omogočeno partijskim organizacijam, da bi bile pri tem najboljčutlivejšem vprašanju samostojne in da bi izbirale ljudi po svojem svobodnem prepričanju. Se zmeraj so kadrovska vprašanja rešujejo v ožjem krogu, in tam se določa, kdo bo kaj. Ustaljena je praksa, da se v širši debati predlaga, kdo lahko pride v poštev za izvolitev, potem pa se vsi ti predlogi zberejo na enem mestu in ožji krog odloča koga je pravzaprav treba izvoliti... Zdad je treba to prepustiti delovnim organizacijam, da volilna telesa opravijo to sama." Jovan Veselinov, sekretar ZK Sr. bje, "Delo", 14. julija

PO NJIHOVIM DEJANJH...

"Pri marsikom se je čustvena reakcija prvih dni po IV. plenumu že spremenila v trdno, z razumom razčlenjeno prepričanje, da je IV. plenum obracun med koncepti. Samoupravljanje je porazilo "trdo roko" in druge, tudi manj opazne oblike odločanja v imenu ljudi in vladanja nad njimi... Nikoli pa ne bo prevečkrat poudarjeno, da tu nobena politična organizacija ne more stati ob strani. To toliko bolj, ker ne živimo v idealnih razmerah, ko bi bilo samoupravljanju napoti samo "nekaj subjektivnih ovir". Nasprotno. Veliko je objektivnih ovir, ki motijo in zavirajo samoupravne organe. In te ovire je treba razčleniti, se pomniti, kako jih lahko odpravimo — in tako tudi ukrepati.

Nič manj pomemben pa ni konkretni pogovor o vseh tistih ravnanjih, ko so postavljeni na laž ljudi, ki so zmeraj pripravljene izjaviti, kako vseč jim je samoupravljanje. V besedah so zanj, v dejanjih pa ne. Danes pa je vsepovsod slišati, da si moramo priti na čisto o takšnih ljudeh. Velika večina hoče, da se javno in jasno ločimo na tiste, ki so v dejanjih za samoupravljanje, in na tiste, ki so proti njemu. Besede da tu ne veljajo. Za tak politični spopad pa ni mogoče čakati na jesen in potem morda spet čakati."

"Delo", uvodnik, 23. julija

ZACETEK REFORME, KONČNO

"Jasno, bolje enkrat kot nikoli. Ta julijski parlamentarni finale, v katerem je prišlo skozi cilj skupno s planom še kakih petdeset zakonov in odlokov, dokazuje, da je logika reforme uspešno vzdržala tudi najhujše valove diskusij, v katerih je plavala od zime do danes... To velja tudi za drugi korak reforme, ki je izvajanje v območju kreditne politike (tihu, brez reklame, v senci prepirov okoli deviz, pa čeprav je najhujše povezan prav s to problematiko. Zdad lahko vprašamo, zakaj ni bilo objavljeno zmrzjenje kreditov, takrat ko so zamrzile cene? Zopet nam ostaja relativna tolažba, da je bolje sploh kdaj napraviti dobi ukrep kot nikoli. Narodna banka Jugoslavije, kot je že znano, toda ne dovolj jasno, prihaja z odlokom, ki do oktobra zamrzuje kreditni potencial bank na današnji ravni. Za to pa emisijska banka do gotove

ZATON JOSIPA VIDMARJA?

Ciril E. Žebot

V uvodnem nagovoru na spominskem posvetovanju ob 25-letnici Osvobodilne fronte dne 28. aprila t.l. v Ljubljani je njen bivši predsednik in sedanj prednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti Josip Vidmar avtoritarno pribil, da je OF bila "enota vseh poštenih, patriotskih in progresivnih Slovencev". Ni bilo treba čakati kritične analize ljubljanskega posvetovanja, da to napihnjeno neresnično razpoči. Referati in razprava tega uradno pripravljene posvetovanja samega so razkrili vsebinsko praznino tega retoričnega privida. Posvetovanje je potrdilo, da je OF začela kot navidezna zveza štirih skupin, bore majhnih in brez kakršnegakoli predstavnškega mandata, in da je v kratkem postala neposredno orodje ljubljanske partije (ki je sama štela le 180 članov) za medvojno pripravo stalinistične diktature nad pojevo Slovenijo. Posvetovanje je poleg tega tudi potrdilo, da je že od samega začetka OF "komunistična partija Slovenije vse svoje akcije uravnala pred-

vsem z vidika te zadnje etape". Iz poročila o posvetovanju ni razvidno, da bi Josip Vidmar bil ponovil svojo vodno trditve ob zaključku posvetovanja. Kako tudi?

O vsem tem smo pisali na novi "tretji strani" julijske številke SD. Ko je ta kritični prikaz OF bil v tisku daleč od Slovenije (čeprav je kopija rokopisa bila poslana tudi Našim Razgledom), se je na Brionih zbral četrti plen. Sentralnega komiteja KPJ, ki je obtožil predstavnika Titovega naslednika Aleksandra Rankoviča, da je njegova partijska tajna policija "vpostavila nadzorstvo nad družbo, od poedinih podjetij do najvišjih mest. (in ustanovila), široko omrežje sodelavcev v delovnih organizacijah in celo v sami zvezi jugoslovanskih komunistov... povsod". Se tem je partija javno priznala, da je njen režim nad Jugoslavijo dejansko ostal stalinističen tudi še po letu 1952, ko so začeli z vrsto "samoupravnih" reform. Šele Rankovičev padec je končno odprl možnost za resnično liberalizacijo.

Vidmar in Rankovič

V skladu z Vidmarjevo načelno borbo proti Rankovičevemu srbizmanizmu leta 1965 bi ob padcu Rankoviča pač bilo naravno, da bi se ob tej odločitvi spremembi Josip Vidmar zasluženo in neustrašeno postavil na čelo tako dolgo pričakanega in potrebnega osvobodilnega gibanja v Sloveniji, ki je dvajset let bila prav posebna tarča Rankovičevega stalinizma.

To pa se ni zgodilo. Nasprotno, Josip Vidmar je izbral svojo

prvo kolono v DELU (Iz dnevnika), v celoti napisano po padcu Rankoviča (23. julija), da ponovi in še poostri svoje nevzdružno stališče, ki ga je bil izrazil v uvodnem nagovoru na aprilskem posvetovanju ob 25-letnici OF. Kar je Vidmar napisal v svoji prvi post-Rankovičevi koloni, zveni kot da bi ta nekdanji prvoborilec za svobodno slovenstvo (1932, 1965) sedaj, po padcu Rankoviča, skušal posredno opravičiti njegovo dvajsetletno stalinistično nasilje nad Slovenijo.

Sveti Urh namesto Brionov

Povod te Vidmarjeve zgrešene aktualnosti je dala neka knjiga Stefanije Podbevškove "Sveti Urh", katere izid je bil (kot našlašč?) zavlačevan več kot deset let (da bi knjiga izšla ob kakem izbranem trenutku, ko bi bilo posebej koristno znova naprtiti slovenski Cerkvi odgovornost za žrtve in grehe medvojne slovenske tragedije?). Rankovičeva organizacija, ki je bila "vpostavila nadzorstvo nad družbo, od poedinih podjetij do najvišjih mest", je očitveno smatrala predstoječ dogovor med cerkvijo in državo kot posebno primeren trenutek v Sloveniji za izid Podbevškove knjige. Zgodilo pa se je, da sta podpis Dogovora in izid "Svetega Urha" skoraj sovpadla z Rankovičevim padcem.

Josip Vidmar prizna, da knjige ni prebral, temveč jo je le v naglici "pregledal" — po Rankovičevem padcu. Izgleda kakor da se mu je mudilo, da objavi svoj komentar k "Svetemu Urhu", predno kaj napiše o pomenu Rankovičevega padca.

Zakrknjenim komunistom Rankovičevega kova je "Sveti Urh" postal simbol vsega najbolj zlobnega, kar so že od začetka OF bili sklenili naprtiti slovenskim vernikom in njihovi Cerkvi, da bi ustvarili apriorno opravičilo za preventivni poboj potencialnih nekomunističnih aktivistov in za poznejše nasilje nad vsem nekomunističnim slovenskim ljudstvom. Ti zakrknjenci nameno ma ne razlikujejo med dejanskimi dogodki na dejanskem Sv.

"SV. URH" -- UMAKNjen?

Potniki iz Slovenije poročajo, da knjige Stefanije Podbevškove "Sv. Urh" v slovenskih knjigarnah ni mogoče več dobiti. Baje so jo umaknili iz prodaje in knjigarne so morale neprodane izzode vrniti.

V knjigi je nakopičenih toliko laži, potvorb in krivičnih obdolžitve, da to lahko takoj ugotovi tudi priložnostni čitatelj. Zato je knjiga izgubila tudi svojo zgolj propagandno koristnost.

Upati je, da bodo odsljed ugotavljanje resnične zgodovine medvojne in povojne dobe prepustili poklicnim in vestnim zgodovinarjem.

Novi devizni režim pa naj bi v sklopu pravkar omenjenih ukrepov odigral še pomembno vlogo. Njegovo bistveno težišče je na liberalizaciji uvoza ob načelu, da mora biti dinarski dohodek ob stabilni domači valuti osnovni motiv gospodarjenja. To načelo

Urhu ter med prejšnjimi in poznejšimi dogajanji drugod po zasedeni Sloveniji.

In ta namišljeni in posplošeni "Sveti Urh" je po padcu Rankoviča Josip Vidmar vzel za povod svojega ponovnega izpada na "katoliški tabor" in na "slovenske cerkve". Priznati moram, da od Josipa Vidmarja kaj takega v tem času ne bi pričakoval (čeprav mi je eden vidnejših ljubljanskih poznavalcev še pred kratkim izrecno potrdil, da je za breme predsedstva OF Josip Vidmar bil kasneje "nagrajen" s članstvom v partiji).

V svojem zapoznelem izpadu Josip Vidmar ponavlja medvojno komunistično izmišljotino o "narodnem izdajstvu katoliškega tabora" in še dodaja "izdajstvo, ki ga je zagrešila slovenska cerkev... (nad) moralno mislijo, ki cerkvi daje smisel in pomen". Namišljeni "Sveti Urh" tudi Vidmarju simbolizira to dvojno "izdajstvo".

Članek je pisan v jeziku, ki izžareva strastno sovražnost namesto žetje po resnici in pravici, izreka pavšalne obtožbe brez

Resnično zapovrstje

Odveč bi bilo Vidmarja poučevati o njegovi dvojni zmoti. Kot bivši predsednik OF Vidmar ve:

Prvič, da so prve žrtve nacistične zasedbe Slovenije bili doma vsi štajerski in gorenjski duhovniki večina nekomunističnih izobražencev in mnogi kmetje, ki so bili množično izseljeni ali prepeljani v Dachau (eden prvih med temi je bil moj pokojni oče, bivši narodni poslanec SLS in takratni izvršilni župan Maribora).

Drugič, da je OF služila kot orodje za izvedbo partijskega načrta nasilne stalinizacije Slovenije.

Tretjič, da je ta načrt predvideval sistematično likvidacijo nekomunističnih aktivistov, kar je opravljala partijska VOS v imenu Vidmarjeve OF.

Četrtrič, da so ob enem z umorom profesorja Ehrlichja, 26. maja 1942, morili VOS-a ubili tudi npegovega spremljevalca, ministranta, Viktorja Rojca, misleč, da so ubili mene, in so šele v drugi izdaji "Slovenskega poročevalca" "popravili" zmoto s tem, da so si v naglici izmislili "narodno izdajstvo" prej jim nepoznanega Rojca.

Petič, da so prve "vaške straže" nastale šele dva meseca po Ehrlichovem umoru, sredi poletja 1942, kot samoobrambene enice potem, ko so stalinisti v smislu svojega načrta že bili likvidirali

slehnega dokazovanja in meče robate očitke brez želje ali vsaj upanja na spravo. V takem slogu, globoko izpod ravni znanosti ali umetnosti, Josip Vidmar, nekdanji arbiter slovenske kulture in z kaj predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti, krivi današnje slovensko Cerkev, ki je komaj preživela petindvajsetletno zatiranje, za izmišljene grehe medvojne Cerkve, ki je že takrat morala pretrpeti toliko nacističnega in stalinističnega nasilja. Nekdanja mahničevska izključnost in netolerantnost slovenskega (predvsem laičnega) "klerikalizma" sta brez dvoma zaostriili in s tem podaljšali liberalno-klerikalno razdvojenost in sovražnost med Slovenci potaborske dobe in s tem doprinesli k slovenski medvojni tragediji, nista pa je povzročili. To sta storili sovražna zasedba in stalinistično "obvobojevanje" v smeri partijske "zandje stape". Vidmar ve in vsi preživeli Slovenci vedo, da sta oba, slovenski narod in slovenska Cerkev, že plačala strašno "kazen" za svoje zgodovinske hibe in človeške slabosti.

celo vrsto vodilnejših nekomunistov v Ljubljani in na delu ter spravili na stotine nekomunistov (med njimi tudi večji del članstva Akademskgega kluba Straža) v italijanska taborišča.

Sestič, da so primeri likvidacij poedinih komunističnih teroristov v drugem razdobju vojne po laški kapitulaciji izven samoobrambnih vojaških spopadov bili razumljiva (čeprav s tem se še ne moralo upravičena) posledica načrtnega komunističnega ubijanja nekomunističnih Slovencev.

Sedmič, da je resnični Sv. Urh (ki pa ni bil delo ne "katoliškega tabora" in še manj "slovenske cerkve") predstavljal le kapljo krvi v primeru z množičnimi pokolji ujetih in zvezanih nekomunistov po laški kapitulaciji Septembra 1943 in po koncu vojne maja in junija 1945.

Osmič, da se je stalinistično nasilje nad Slovenijo nadaljevalo skozi povojna leta in v bolj subtilnih oblikah vse do Rankovičevega padca o. do dne, ko bo napravljen dejanski konec samovolje UDB-e in njenih agentov v partiji, državnih upravi, podjetjih in drugih ustanovah ter v jugoslovanskih ambasadah po svetu.

Vidmar sam s seboj

Po lastnem pisanju je Josip Vidmar človek brez vere, a priznava etična načela krščanstva. Če je temu tako, se on pač mora znova in znova spraševati: Kaka je bila moja vloga kot titularni predsednik OF in poznejši predsednik slovenskega parlamenta, ko sta partijska VOS in OZNA morili Ehrlichja, Rojca, Mauserjevo družino, turjaške ujetnike, vrnjene domobrance in končno težko bolnega slovenskega pisar-

tudi neracionalno trošijo družbesilil v intenziviranje in modernizacijo. Ta proces pa seveda ne bo lahek in bo omenjeni drugi korak za gospodarstvo nedvomno veliko težji od prvega."

"Delo", 18. julija

"Predvsem gre za zastojanje procesov pri intenziviranju in pri racionalizaciji gospodarjenja ter boljšem funkcioniranju tržnega mehanizma... Priče smo namreč pojavom, ko industrija nadaljuje proizvodnjo določenih vrst blaga, ne glede na zahteve domačega in tujega trga in možnosti prodaje. Zato se kopičijo zaloge in (dalje na strani 4.)

telja Narte Velikonjo... in še toliko, toliko drugih, ki se niso mogli braniti? Zakaj se tako prisiljeno zgazham nad namišljenim "Svetim Urhom", ne najdem pa moči, da bi priznal resničnejšo in neprimerno večjo krivdo partijskih umorov toliko tisocev Slovencev? Partijske in partizanske vojne žrtve imajo svoje znane in priznane grobove in spomenike, kosti pomorjenih nekomunistov pa so še vedno razresene zunaj njihovih oskrunjenih grobov... Kje je moj humanizem?

Dva pojma evolucije

Tito je 6. julija dal posebno izjavo o pomenu in posledicah Rankovičevega padca za londonski SUNDAY TIMES. V tej dokaj jasni izjavi je Tito močno povdarnil dve točki, ki sta si v živem nasprotju. Tito je priznal, da v Jugoslaviji "ni mogoče ustvariti ene nacije". Toda, na vprašanje "ali je mogoče, da bi bilo v Jugoslaviji več strank", je Tito odgovoril s kratkim "ne" in dodal: "Imamo Socialistično zvezo, znotraj katere deluje Zveza komunistov. Imamo sindikalno, mladinsko, žensko in razne druge organizacije. To je dovolj široka podlaga, na kateri lahko delujejo vsi naši ljudje, ki so za socializem".

S to Titovo izjavo je uradno pojasnjeno, da novi Titov režim sicer priznava in dopušča družbeno in gospodarsko evolucijo, toda še vnaprej brezkompromisno pridržuje partijo, da monolitno tolmači in usmerja to evolucijo. Politična evolucija ni dovoljena. Svoboda ljudi v Titovem režimu torej ostaja predmet partijske samovolje: To ni demokracija, socialistična ali drugačna. To je politična diktatura manjšinske partije.

Vsi resni poznavalci razvoja v Jugoslaviji uvidevajo, da more samo stvarna evolucija izboljšati usodo narodov Jugoslavije. Toda evolucija pomeni razvoj naprej, ne umikanje nazaj; tudi se ne sme nasilno ustavljati. Zato ni mogoče ovekovečiti političnega monopola partije. Največ, kar je moč upravičiti je, da se evolucija omeji v okviru ustavne "socializma", da se tako zajamči čim mimejšji razvoj. Toda tudi taka, socialistično-okvirna evolucija predpostavlja potrebo vzporedne, od Zveze komunistov neodvisne politične organizacije, da se prepreči samovolja partije. Bilo bi v interesu režima samega, da z umikom Zveze komunistov iz okvira Socialistične zveze omogoči poslednji, da prevzame vlogo vzporedne politične organizacije. Daljnovidnejši komunisti bi morali sami uvideti modrost takega razvoja. Vsaka druga rešitev bi bila zanje slabša. Zato bi bilo pričakovati, da bo predstoječa reforma partije storila prav to.

Vidmarjeve možnosti

Ako Josip Vidmar ni pri moči, da bi pomagal takemu razvoju Socialistične zveze (naslednice Vidmarjeve OF), vso preostanejo dve nadaljni možnosti, da pomaga boljši slovenski bodočnosti. Ovenjevanje "Svetega Urha" naj prepusti poklicnim in svobodnim zgodovinarjem in v okviru Zgodovinskega društva in Akademije znanosti. Sam pa bi mogel posvetiti večer svojega življenja za pripravo človeških in kulturnih pogojev označene evolucije — slovenske ljudske sprave. Prvi med temi pogovori je, da se vsem mrtvim žrtvam vojne tragedije in povojnega nasilja vrnejo njihovi grobovi in pravica, da počivajo v nemotenem miru in svobodnem spomnu svojih sorodnikov in prijateljev. Ako z vso avtoriteto, ki jo še uživa, Josip Vidmar ne bi zmogel niti te najbolj človečanske naloge, potem bi bil to gotovo znak, da je njegova življenjska vloga v zatonu.

SELE PO PADCU

RANKOVIČA . . .

(nadaljevanje s 3. strani)

na sredstva, ki so v teh zalozah vezana.... Na drugi strani pa primanjkuje nekaterih vrst blaga za osebno porabo, kjer je izbira pogosto še posebno skromna. To dejstvo očitno kaže, da se industrija slabo prilagaja strukturi povpraševanja in porabe, ki jo je začrtala reforma.... Počasno prilaganje proizvodnje trgu se kaže tudi v razporeditvi zalog med industrijo in trgovino. Zaloge so namreč narasle predvsem v industriji, med tem ko v trgovini na drobno stagnirajo."

„Delo“, 28. julija

„Le počasi dobiva pri nas trgovina pravo vlogo.... V vsakdanji kritiki neorganiziranosti trgovine pozabljamo, da smo se v preteklosti navadili na takšno družbeno zemanje sredstev od trgovine in na najrazličnejše oblike preprečevanja njene poslovne, da se trgovina predvsem zaradi tega ni mogla hitreje razvijati in da je zato bistveno zaostala za rastojo ostalega gospodarstva. Posledica tega je bila in je nerazvita trgovinska mreža s premajhnim prodajnim prostorom in nesodobno organizacijo poslovanja.... Vloga trgovine se šele zdaj kaže v pravi luči.... Med tekočimi nalogami pa je trenutno najvažnejše, da se trgovini omogoči elastičnejše formiranje marž in rabata. Administrativne resne deformacije na trgu. Trgovina se namreč izogiba vsega tistega blaga, za katero so pri prodaji določene nižje marže in navija cene pri izdelkih, kjer so marže proste. To povzroča, da kakšna blaga v trgovinah po nepotrebnem primanjkuje in da so malo-predajne cene nekaterih izdelkov pretirano visoke.“

„Delo“, 24. julija

VEČ SVOBODE — ZA IZBRANE

„Za bežen pogled v našo politično preteklost in sedanost namreč takoj pokaže, da se ni treba nikomur, ki želi predstavljati ali braniti interese kateregakoli okolja, katekole nacije ali kateregakoli področja, zatekati v uporičarstvo ali celo v ilegalo in uporabljati ukrepe in metode, ki so tuji ne samo našim temeljnim načelom družbene ureditve, ampak tudi najbolj elementarnim načelom človeškega sožitja in odnosov med sodelavci....“

„Splošna družbena zavest in dlasti samopurvanje je namreč že doseglo tako stopnjo, da ni mogoče osebne kombinacije kogarkoli istovetiti z resničnimi interesi ljudskih množic. V tem pogledu ljudske množice ne poznajo nobenih avtoritet in nobena zasluga v preteklosti ni bilo mecnica, na katero bi bilo mogoče izdajati nepotrebne ali celo škodljive račune v sedanosti....“

„Konservativna politična prizadevanja.... se skušajo ogrinjati s plaščem varuhov politične morale, partijnosti in stoddostne socialistične zanesljivosti, in predanosti.... Na Brionih se je razglašila dvojna moralna in dvojna partijnost take politike. Ta dvojnost je bila v tem, da je za druge, lahko bi dejali za nepovezane in nepreizkušene imela drugačna načela in drugačne moralne norme kot pa za samo sebe.... Po načelih te politike je bila največja mrdrost in dokaz zrelosti tista politična kombinacija, ki je znala nastavljeni zanke, govoriti polnesnice in vedno in v vsakem mestu gledati na svojega sogovornika in sodelavca (razen svojih) kot na človeka, ki ga je treba nadzorovati in dvomiti o njegovi odkritostnosti in socialistični predanosti. Postalo je torej nevarno, da bi se politične vrednote in kvalitete gradile na takih dovjnih načelih.... Težko si je zamisliti, kakšna razočaranja in kakšne preizkušnje in nemara tudi krvavi obračuni in nas se čakali v prihodnosti, če bi dopustili, da bi se politične, človeške in komunistične vrednote gradile na teh načelih....“

„Stalinizem smo premagali v ekonomskih in političnih odnosih; s IV. plenomom so ustvarjene možnosti, da ga premagamo popolnoma tudi v politični moralni Sredstva političnega dela in boja, ki so značilna za rezredno družbo in razredne boje, so sicer objektivna nujnost v prvem obdobju graditve socializma, ko je treba obračunati z njegovimi

KULTURNA KRONIKA

• Studij slovenščine na ameriški univerzi

Z novim šolskim letom, letos septembra, bodo na Indiana University v Bloomingtonu, Indiana, odprli lektorat za slovenščino — prvi v Ameriki. To bo edina univerza v Združenih državah Amerike, kjer bo mogoče študirati slovenski jezik s književnostjo. V teku prihodnjega leta pa nameravajo študijski program še razširiti na več tečajev. Indiana University ima več kot 30 tisoč rednih študentov in največji oddelček za študij slovenskih jezikov in književnosti v ZDA. Stoličo za slovenski jezik na tej univerzi bo vodil profesor Borut Dekleva, ki je slovanske jezike študiral na univerzi Stanford v Kaliforniji. Številnim slovenskim jezikom, ki se že poučujejo na mnogih univerzah po Ameriki, se je zdaj pridružila še slovenščina. S tem se odpirajo vrata nadaljnemu afirmiranju slovenstva v svetu, zlasti boljšemu poznavanju Slovenije v svetu ter tesnejšemu strokovnemu sodelovanju med ljubljansko univerzo, institutom za slovenski jezik ter univerzami v Združenih državah. Upajamo, da se bodo s tem tudi začela pogosta gostovanja in izmenjave med strokovnjaki ljubljanske in bloomingtonske univerze in kasneje še drugih visokih šol po Ameriki.

• Razstavljanje slovenskih umetniških del v ZDA

Pri preteklih razstavah jugoslovanskih likovnih del v Združenih državah Slovenci niso bili pravično zastopani in predstavljeni. Upajamo, da se bo to spremenilo, zlasti zdaj, ko je bila v Ljubljani predstavljena znanega Smithsonian Institution iz Washingtona, Dorothy T. an Arsdale. Sestala se je z ravnateljem Moderne galerije v Ljubljani in drugimi zastopniki slovenske likovne umetnosti. Proučili so možnosti za posredovanje in razstavljanje slovenskih umetniških del v okviru jugoslovanskih umetniških razstav v Združenih državah.

• Slovenske radijske oddaje iz Pariza znova uvedene, toda....

Slovenske kratkovalovne radijske oddaje iz Pariza, ki so bile leta 1963 ukinjene, so bile znova uvedene, in sicer po deset minut vsak dan. Znano je, da je bila ta oddaja pred ukinitvijo po okviru in značaju bolj jugoslovanska kot slovenska. Toda zdaj pa bo — po pisanju titovskega časopisja — pod vplivom jugoslovanskega režima Komunistični režim v Jugoslaviji je prva povojna leta poslušanje tujih postaj preganjal, kasneje pa s težkim srcem toleriral, ker mu pač ni, da bi ljudje zvedeli resnico o dogajanjih v svetu in položaju doma. Kaj šele, da bi našel prijazno besedo o slovenskih oddajah iz zahodnih držav, kot npr. iz Londona, Washingtona, Koelna in Vatikana. Zato na prvi pogled preseneča pozornost, ki jo je časopisje v Jugoslaviji posvetilo novo uvedeni slovenski oddaji iz Pariza. Toda če preberemo poročilo v ljubljanskem Delu (3. avgusta), je stvar precej jasna. Tam je namreč — med ostalim — zapisano tudi tole: „V smislu težen obnovljenega slovenskega uradništva in baje v povezavi z jugoslovanskim veleposlaništvom v Parizu, bo poskušala ta oddaja čimbolj objektivno in čim hitreje obveščati poslušalce o dogajanjih v Franciji in po svetu, hkrati pa tudi prevzemati obvestila in pobude iz Jugoslavije....“

• Nove knjige: Mole, „Umetnost južnih Slovanov“

sovražniki.... Četrty plenem je zato gotovo spodbuda za polet svobodnega, lojalnega, demokratičnega duha. Toda ta liberalizacija ni namenjena vsem in vsakomur, kot bi to želeli prikazati in še bolj dočakati nekateri krogi v tujini in tudi pri nas doma. Seveda potrebujemo več sročenoosti, več demokratičnosti.... Potrebujemo vse za to, da bi laže in hitreje in uresničevali naše načrte.... ne potrebujemo pa nobene liberalizacije za tiste, ki vsemu temu nasprotujejo, ne glede na to, kateri so razlogi, da to počenjajo in h kateri strani neba so obrnjeni.“

Stane Kavčič, sekretar centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije v uvodniku 8. in 9. številke revije „Teorija in praksa“.

Pri Slovenski Matici je izšla knjiga našega rojaka in profesorja umetnostne zgodovine v Krakovu dr. Vojeslava Moleta: Umetnost južnih Slovanov. Slovenska izdaja je prevod poljskega izvirnika, ki je izšel leta 1962. Slovenski prevod je oskrbel France Vodnik, besedilo in novejšo bibliografijo pa je delno dopolnil dr. France Stele. Obsežna umetnostnozgodovinska publikacija vsebuje poleg teksta na 505 straneh, tudi bibliografijo, seznam krajev in spomenikov ter povzetek v francoščini. Knjiga je opremljena z 412 črno-belimi re-produkcijami in 4 barvnimi prilogami.

• Kuret: Praznično leto Slovencev

Pri Mohorjevi družbi v Celju je izšel prvi del knjige Praznično leto Slovencev, s podnaslovom: Starosvetne šege in navade od pomladi do zime. Prvi del obravnava pomlad. Avtor knjige dr. Ni-ko Kuret se je lotil velikega in potrebnega dela, da bi „Sloven-cem dal znanstveno natančen in hkrati poljuden prikaz našega „prazničnega leta“, bogastva starosvetnih šeg in navad, ki so ne-koč spremljale in tu in tam še današnje dni spremljajo zlasti življenje na kmetih“. Avtor pravi v uvodu: „Kmečko ljudstvo je tisto, ki je stoletja in stoletja skoraj edino varovalo dediščino našega izročila. Da je s tem bi-stveno pomagalo ohraniti našo narodno samobitnost, je vsako-mur jasno. Zato pa vzbujajo skrb, da se naš kmečki življenjski razkraj, še preden je delavstvo utegnulo v narodni skupnosti kulturno-tvorno polnovredno zavzeti njegovo mesto“. V knjigi je odmerjenih skoraj 200 strani za opis in razlago običajev postnega in ve-likonočnega časa. Kdor koli bo imel opravka s slovenskimi narodnimi običaji, ne bo mogel mi-mo tega Kuretovega dela. Napo-vedane so še tri knjige, v katerih bo obdelano poletje, jesen in zima.

Ljudske šege in navade so bile tesno povezane z življenjem ljudstva z naravo, z raznimi pojavi in spremembami v naravi — ter z življenjem ljudstva po veri. Samo pogledmo koliko običajev je spremljalo življenje našega človeka v postnem in velikonočnem času. Ti običaji, te ljudske šege in navade izpričujejo globoko vero in življenje po veri. Komunistični režim je uničil slovenskega kmeta in z ostrimi ukrepi hotel odpraviti tudi vse, kar je ustvarjalo naše pravo ljudsko izročilo in zakladnico narodnega bogastva. Uvedel je svoje praznične — Dan borcev, Dan vstaje, Titov rojstni dan, Dan žena, Dan mladosti itd. — ki naj dajo „novo vsebino praznovanju delovnega človeka“. Ob tej knjigi se je s „strokovno“ ocano hotel postaviti dr. Angelos Baš (Naši Razgledi 11. in 25. junij) in v zvezi z „novimi prazniki“ in dopusti zapisal: „Cevsobina tega prostega časa morda v nekaterih pogledih še ni dovolj izoblikovana, pa smo priprani, da ima naš človek od tega prostega časa ali od teh praznikov že danes vse več koristi kakor od praznikov v starih časih“.

K temu lahko pripomnimo samo tole: Dedka Mraza in Novoletni jelko bo čas tako odpihlil, da se tega režimskega malikovanja čez desetletja ljudje sploh niti spomnili ne bodo — ali pa z velikim posmehovanjem —, do čim bodo še pozni slovenski rodovi obhajali božične praznike tako, kot so jih stoletja naši predniki. Dr. Niko Kuret je v uvodni besedi pravilno zapisal: „V primeri z razgibanjem in vsebinskim bogastvom praznovanj v prejšnjih časih je naš čas ne-primerno siromašnejši....“

• Kulturna atmosfera v Ljubljani

Ob pregledu preteklega glasbenega sezone v Ljubljani, beremo v naših Razgledih.... (13. avgusta) tudi naslednje zaključne misli: „Osnovna kulturna atmosfera v Ljubljani še vedno ni takša, da bi dajala vsemu mestu nadih pomembnejšega kulturnega centra. Zavest o kulturnih vrednotah, ki jih že imamo in ki bi jih lahko še imeli, visoko razvito kulturno brez podpore in denarja tudi ne. Najvažnejši pa so vendarle zanos in pričakovanje ter odprto srce za sprejemanje umetnosti, kar je treba zbuditi in vzgojiti predvsem pri mladini“.

"V TUJINI SPET DVIGAJO GLAVE..."

V uradu za prošnje in pritožbe pri skupščini občine Ljubljana-Center so pred kratkim obravnavali „zanimiv zahtevek, ki je prišel iz Brazilije“. Marija Vogel, žena Franca Vogla, lastnika tovarne zaves in več nepremičnin pri Ljubljani, ter hčerka Helena, sta poslali sedanjim oblastem zahtevo po odškodnini 80.000 dolarjev za nepravilno zaplenjeno premoženje. Imetje je zaplenila „ljudska oblast“ leta 1945. Kako se je zadeva končala, beremo v ljubljanskem Delu (4. avgusta): „Občina je skrbno preverila ves postopek zaplenbe, ki ga hrani v zajetni mapi Mestni arhiv. Ugotovili so, da je bilo Voglovim odvzeto premoženje po povsem veljavnih predpisih in postopkih in da nimajo nobenih pravic na kakršnokoli odškodnino. Tega, da so bili med vojno sodelavci okupatorjev, pa mati in hči v pritožbi za vsak primer rajši nista omenili.“

Vse kaže, da ob procesu intenzivne demokratizacije naše države ne bode nekateri v tujini spet dvigali glave in začenjajo upati, da s bodo iz novih razmer pri nas kovali kapital. Sami so na svoje delovanje pred 25 leti kajpada že pozabili. Niso pa pozabili nanje naši ljudje, zato so seveda taki računi povsem zaman.“

B. Rakovec v „Delu“, 4. 8. 1966

GRADILI BOMO CESTE — NE DOMA, AMPAK V AFRIKI

Razvoj motorizacije v Sloveniji je tako hiter in tako velik, da ceste že dolgo niso več čkos temu razvoju. Pomanjkanje dobrih cestnih zvez ovira ne samo turizem, ampak celotni gospodarski razvoj. Zlasti so kritične zveze z Avstrijo in Italijo, zaradi česar močno trpi tovarni, tranzitni in turistični promet. Skozi mejne prehode v Sloveniji prihaja letno v Jugoslavijo 95 odstotkov vseh vozil. Poleg tega pa je v Sloveniji registriranih okoli 100 tisoč vozil ter 3000 prikolic, kar je skoraj 30 odstotkov vseh motornih vozil v Jugoslaviji. Stevilko posameznih vrst vozil je po vojni naraslo za 100 do 300 krat. Da je nujno treba nekaj narediti doma, se komunistični režim dobro zaveda, in kar naprej planira in pojasnjuje družbene probleme ljudskim množicam, med tem ko bo slovensko podjetje gradilo ceste v Afriki — v Libiji! Pred nedavnim je namreč beograjsko podjetje „Jugo-invest“, ki zastopa tudi več slovenskega gradbenih podjetij podpisalo pogodbo z libijskim prometnim ministrstvom za gradnjo 364 kilometrov dolge avtomobilske ceste med Bengazijem in Marble Archom. Pri gradnji bo med štirimi jugoslovanskimi podjetji sodelovalo slovensko gradbeno podjetje „SLOVENIJA CE-STE“.

Po poročilu slovenskih listov, so bila „nača združena podjetja in na pol odseku največjega in na splošno najugodnejših ponudnik, saj so se med drugim obvezala tudi za najkrajši rok“. Obvezala so se, da jo bodo zgradila v 24 mesecih. Prvi slovenski tehniki so že odšli v Libijo in septembra bodo poslali prve transporte, zlasti stroje. Ker bo treba graditi zelo hitro, bo moralo podjetje kupiti polovico sodobne mehanizacije v tujini! V Afriki bodo odšli kvalificirani in visoko kvalificirani strokovnjaki, predvsem strojniki, ker bo delo po večini mehanizirano. Zaradi sodobne mehanizacije in visoke produktivnosti dela, bodo plače ameriške (ca. 450 dol. na mesec), delovni pogoji pa afrikanški! Delavci bodo stanovali v lastnih barakah in imeli premično kuhinjo. Za hrano in stanovanje bodo plačevali okoli 100 dolarjev na mesec, delati pa bodo morali od jutra do večera — od 10 do 12 ur dan — obvezno za dobo dveh let. Baje se je prijavilo okoli 300 slovenskih strokovnjakov, izbrali pa so le „sto najboljših“. Preprost človek v Sloveniji se sprašuje: „Glede cest smo od zapadno-evropskih držav najbolj zaostali; med tem ko socialistična oblast delovnega ljudstva samo planira in odkriva svo-

MIHAJLOV PRISTAS — PRABEŽEL V ITALIJO

Zagrebski profesor Nikola Čolak, ki je pripadal skupini Mihajla Mihajlova je prabežal v Italijo in Padovi zaprosil za politično zaščito. 52-letni prof. Čolak se je nedavno udeležil v Zadru razgovora Mihajlove skupine, ki je napovedala izdajanje neodvisne opozicionalne revije „Svobodni glas“ v Jugoslaviji. Čolak je povedal italijanskemu tisku da je bil zaradi svojega političnega prepričanja odpuščen iz profsorske službe v Zagrebu in da revija najbižbe ne zo izšla ker „nobena številka revije ne bo zagledala luči pod Titom“. Po njegovem mnenju predstavlja velik uspeh že dejstvo, da je prišlo do sestanka v Zadru.

je prejšnje napake, bodo slovenski žulji gradili v bistvu isto cesto, po kateri so med zadnjo svetovno vojno korakale Rommelove armade....“

TIHO SLOVO NAKŠKOFA SREBRNICA

21. junija 1966 se je s smrtjo dr. Srebrniča na Krku število slovenskih škofov skrčilo od štirih na tri. Skoraj 43 let je dr. Srebrnič upravljal majhno škofijo na otoku Krku, a s tako ne-običajno in zvesto ljubeznijo, da mu je papež dal v znak odlikovanja naslov nadškofa. Splošno spoštovani cerkveni dostojanstvenik je učakal 91. leto življenja in je ugasnil mirno in tiho, kakor je primerno za njegovo stalno notranjo zbranost, ki jo je znal ohraniti tudi v najburnejših dneih. Več kot polovico svojih let—47 — je preživel v Sloveniji. Tu je zlasti pred prvo svetovno vojno in v odločilnih letih po njej stal v prvih vrstah verskega apostolata Takrat smo Slovenci gledali nanj kakor na svetelnik ki vodi in vabi v srečen pristan. Jdkar je prevzel škofovsko službo na Krku, je svoje srce odprl primorskim Hrvatom, a se je rad, čeravno redko, vračal v slovensko domovino. Sedanjí rod ga ni več osebno poznal, čeprav se v obliini meri hrani z njegovo duhovno dediščino. Zato je prav, če ob njegovi smrti ob- nohno hvaličen spomin na leta, ki jih je preživel med nami.

Rajni škof Srebrnič je bil sin sončne Goriske. Rodil se je 2. februarja 1876 v Solkanu pod Sveto goro. Oče Jožef je imel majhno kmetijo, mati Terezija roj. Suligoj je z umnim vrtnarstvom pomagala vzdrževati številno družino. Rod po starem izročilu ni bil od tod, ampak iz Turke. Zdelo se je, kakor da otroci te družine s svojo podjetnostjo in razgledanostjo, posebnostjo še z zrelo samostojno presojo potrjujejo tako pokolenje. Vera jim je bila kakor zlat zaklad, ki daje pravo ceno življenju. Z vero je tudi mladi Jožef zlatil svoj značaj in želel, da z njo obogati vse ljudi okrog sebe. To so čutili že njegovi sošolci na gorški gimnaziji in se ga oklepali kakor vodnika. Kot gojenec dijaškega semenišča ga je vzgajal pomejši krški škof dr. Mahnič, a nekam preveč po svoje. Srebrnič pa je spoštoval in občudoval, od kraja pa se ni dal ugnesti v Mahničev kalup. Razšla sta se, a spet našla, ko je Mahnič spoznal Srebrničevo zlahtno a samonično osebnost. Mahnič, ki je 1896 postal škof na Krku, je pred smrtjo (20. decembra 1920) predlagal, naj mu bo Srebrnič naslednik....

ZGODBA O RIGOLNIH PLUGH

„Uvoženi plugi gredo nazaj v Italijo“ — pod tem naslovom beremo v Delu, z dne 23. julija sledeče: Zgodba o štirih plugih za rigovanje, ki počivajo že podruogo leto pred odkupno postajo mari-borske „Surovine“ v Sempetru pri Gorici, se bliža h koncu. Po-tem, ko jih ni hotelo kupiti nobeno domače podjetje, se je neki poslovni človek iz okolice Vidma v Italiji začel dogovarjati za njihov odkup. Ko bodo urejene formalnosti okrog carine, jih bodo naložili na tovornjake in jih odpeljali v Italijo, od koder so jih pred nekaj leti pripeljali za obnavljanje vinogradov in sadovnjakov v Brdih na Vipavskem. Med tem ko so plugi počivali, pa so imeli kmetje težave z mehanizacijo pri obnovi vinogradov, ki jo v zadnjem času spod-bujajo dobre cene vina. Na Vipavskem so bili spomladi pri-pravljeni plačati kakršnokoli cen- za rigovanje.... Z omenjenimi plugi bi pri nas lahko še dolgo obnavljali vinograde. Prihodnja leta se bo kmetijstvo gotovo še hitreje razvijalo. Za to pa bo potrebna mehanizacija. Tudi brez močnih rigolnih plugov ne bo šlo. Vse torej kaže, da se bo uresničila bojazan, da bomo morali čez čas tisto, kar se nam je ponujalo doma — spet uvoziti.

BOJ ZA SLOVENŠČINO V CARINSKI SLUŽBI

Ustavno sodišče republike Slovenije je nedavno obravnavalo rabo slovenščine v uradnem poslovanju. Ugotovilo je, da v mnogih primerih ne upoštevajo usta-ve SR Slovenije, ki določa, da se poslovanje vseh državnih organov ter delovnih in drugih samoupravnih organizacij, ki opravljajo družbeno službo na območju republike Slovenije, vodi v slovenskem jeziku. V zvezi s tem odlokom Ustavnega so-dišča so se takoj pojavile števil-ne pritožbe, da carinski usluž-benci poslušajo na slovenskih mejah v srbohrvaščini namesto v slovenščini. Oblast je skušala pomiriti razburjenje — ki se je večalo zlasti zdaj, ko je turistič-

fekta v Centralnem semenišču, kjer je ob urejanju knjižnice poglabljal tudi lastno znanje. 1908—12 je že vama vodil dijaško semenišče, 1912—14 je bil rektor dekliškega liceja sester notre damk, od 1909 je poučeval v bogoslovnici, mnogo pisal in sodeloval pri verskih organizacijah. Kljub silni zaposlenosti je povsod nastopal s popolno zbrano- nostjo.

A Gorico je moral zapustiti, ko se je 1915 začela vojna z Italijo. Semenišče je našlo begunsko za- vetišče v Stini in tja se je za- tekkel tudi dr. Srebrnič s svojimi starši. Tu mu je umrla mati, on pa se je razgledal po novem ob-zorju sredi Slovenije. Našel je več časa za študij in se zamisljal v versko preteklost in bodočnost svojega naroda. 1918 je hitel na Gorisško, da pomaga pri obnovi, a že 1919 so ga pozvali v Ljubljano, da sodeluje pri pripravah za novo univerzo. Od 1920 je bil profesor na teološki fakulteti, urednik revije Čas in predsednik Leonove družbe, se zanimal za dijaštvo, sodeloval pri vodstvu Marijinih družb in pripravljaval eharistične shode. Razen tega je trezno in daljovidno, oprta na ve-liko znanje, obravnaval v spisih znanstvena vprašanja in tu mno-go obetal.

1923 so ga pozvali na škof-sko dolžnost na Krku. Z vedrim čelom je prepuštil vse svoje lepo zastavljeno delo, ki mu je bilo doslej pri srcu, drugim in se posvetil novi življenjski dol-žnosti. Časti ni nikdar iskal, veselil pa se vsake možnosti za delo in žrtve, 8. decembra 1923 je dobil v Ljubljani škofovsko posvečenje, 23. decembra je pre-vel nove pastirske posle. Ob umeščanju je odklonil slavno-stno kosilo; namesto tega je sam pogostil reveže in bolnike. V tem dejanju je bil ves Srebrnič — človek, duhovnik in škof. Tak je ostal še več ko 42 let svojega škofovanja. Zadnji čas je desno opešal in obležal. Pri tem se je s srečnim smehljajem oziral na prehojeno pot, ki je njega in njemu zaupane duše vodila v miru k Bogu.

Vaše ONTARIJSKO BOLNIŠKO ZAVAROVANJE

Da ostanete zavarovani, se držite navodil, ki so tiskane na polici bolniškega zavarovanja za vplačevanje, ki ga poznate pod imenom "Form 104". Tega vam mora sedanji izstaviti delodajalec, kadar zapustite mesto dela.

Ontario Hospital Services Commission Toronto 7, Ontario

na sezona na višku — s tem, da je izjavila, da enostavno ni Slo-venec v carinski službi, ker je preslabo plačana, vendar pa da bo tudi to urejeno, ker se za za-dedvo že zanima sama Zveza ko-munistov. To „uradno“ pojasnilo je dvignilo še več prahu in opla-šati so se začeli tisti, ki so zapro-sili za službo pri carini, a so bili v srbohrvaškem jeziku odklo-njeni, češ da ne rabijo novih usluž-bencev, in to kljub visoki kvalifikaciji prosilcev in znanju več jezikov.

V rubriki „Pogovor z bralci“ v Delu, 22. julija beremo tudi tele ugotovitve bralcev: „Zboljšanje razmer, spoštovanje slovenščine v carinski službi na slovenskih tleh, se da doseči tako, da se ne-slovenske carinske uslužbence na ozemlju Slovenije bolje pouči o tem, da so absolutno dolžni v službenem pogovoru s strankami prvenstveno rabiti slovenski je-zik. Zdi se namreč, da oni zmot-no smatrajo, da nimajo te dolž-nosti, češ — enakopravnost jugo-slovanskih jezikov!“

Problem toraj ni v tem, da na slovenskem ozemlju službujejo nenlovenski carinski uslužbenci, temveč v tem, da morajo tudi ti izpolnjevati pogoje službe, prav tako, kakor jih izpolnjujejo Slo-venci v slovenski ali drugih re-publikah.

Carinska uprava more in mo-ra to enakopravnost uveljaviti tudi brez intervencije Zveze ko-munistov!“

Na pripombo, češ da nekateri ta problem preveč napihujejo, beremo sledeči odgovor: „To ni napihovanje. Spoštujemo druge jugoslovanske jezike, a spoštova-ti je treba tudi slovenskega. Na ozemlju naše republike je urad-ni jezik, razen v JLA (to je v vojski), slovenščina. Ne gre pa samo za formalnost. Vsak dan prečkajo mejo zamejski Sloven-ci, ki ne razumejo srbohrvaščine. Prihajajo slovenski izseljenci, ki komaj čakajo, da prestopijo prag rodne domovine in želijo, da bi bili prvi pozdrav na meji sloven-ski, ker je za njih srbohrvaščina, razumljivo, tuj jezik.“

21 LET STARI!

Ko postanete stari 19 let niste več bolniško zavarovani s polico vaših staršev. Da ostanete zavarovani morate v teku 30 dni sprejeti osebno članstvo v zavarovanju. Vašo prijavnico dobite v banki, bolnici ali od Zavarovalnega odbora (Commission).

NOVO POROČENI!

Sedaj morate vplačevati "družinsko" bolniško zavarovanje, ki krije moža in ženo. Obvestite vašo "grupo" takoj ALLI, če plačujete premije direktno, obvestite Zavarovalni odbor ("commission").

NOVO DELO!

Da ostanete zavarovani, se držite navodil, ki so tiskane na polici bolniškega zavarovanja za vplačevanje, ki ga poznate pod imenom "Form 104". Tega vam mora sedanji izstaviti delodajalec, kadar zapustite mesto dela.

Vaše ONTARIJSKO BOLNIŠKO ZAVAROVANJE

Ontario Hospital Services Commission Toronto 7, Ontario